

Havbúnaðarfélagið
FAROESE FISH FARMERS

ADALFUNDUR HJÁ HAVBÚNAÐARFELAGNUM

13. MAI 2020

ÁRSFRÁGREIÐING 2019

Frágreiðing frá nevdini

Laksaaling

Framleiðsla og søla í 2019

Framleiðslan av laksi frá føroyska havbúnaðinum var í 2019 uml. 78 tús. tons í krugdari vekt, sum er meira enn í 2018, tá havbúnaðurin framleiddi góð 65 tús. tons. Útflutningsvirðið vaks við 700 mió kr, úr 3,3 mia. kr. í 2018 upp í 4,0 mia. kr. í 2019. Føroyskur havbúnaður stendur framvegis fyri slaka helvt av samlaða føroyska fiskavøruútflutninginum, og laksur er greitt tann størsta einstaka útflutningsvøran úr Føroyum. Meginparturin av útflutninginum er heilur feskur laksur og laksaportið.

Í 2019 fór 96 % av laksaútflutninginum til teir 4 høvuðsmarknaðirnar ES (35%), USA (23%), Russland (21%) og Kina (18%). Fyri 10 árum síðani vórðu uml. 70 % av føroysku laksavørunum útfluttar til ES. Í dag er hetta tal munandi lægri, men ES er framvegis okkara størsti útflutningsmarkaður. Laksaútflutningurin til kinesiska marknaðin er eftir fáum árum øktur úr næstan ongum upp í 18%. Hóast útflutningurin til Russlands minkaði í 2019, er framvegis talan um ein týðandi laksamarknað.

Nevndin í Havbúnaðarfelagnum hevur nú í nøkur ár víst á, hvussu umráðandi tað er, at føroysku myndugleikarnir raðfesta arbeiðið við at betra marknaðaratgongdina til marknaðirnar, so føroysku fyrirkurnar ikki missa kappingarføri av hesum ávum.

At hetta er ein rellur vandi sæst m.a. á kinesiska marknaðinum, har bæði Kili og Ísland hava tollfrælsi fyri sínar vørur, og Noreg er komið langt í samráðingum um fríhandilsavtalu við Kina. Norska stjórnin boðaði fyrr í ár frá, at hon væntaði at hava ein fríhandilsavtalu upp á pláss, áðrenn 2020 var úti, men hetta var áðrenn COVID-19 fór at gera um seg. Føroyar hava í lètuni onga handilsavtalu við Kina, og kann hetta seta føroyska útflutningin av laksi til Kina í vanda, um Noreg og Kina koma á mál við sínamillum handilssamráðingunum.

Eisini Suður Korea er vorðin ein týðandi marknaður fyri okkara kappingarneytar. Tann marknaðurin er tvífaldaður seinastu árin, men eisini her er ein tollmúrur, sum forðar føroyskum laks.

Karmarnir kring framleiðsluna eru annars sum heild góðir, og vinnan hevur nú í rúma tíð havt góð úrslit, tá hugt verður at vøkstri, fóðurfaktori og framleiðslukostnaði.

Saman við skynsamari lívfrøðiligari stýring hevur tann høgi laksaprísurin havt við sær, at feløgini hava havt góð fíggjarlig úrslit í 2019. Fyritøkurnar hava nýtt týðandi part av úrslitinum til at gera íløgur í útbygging av smoltstøðunum, nýggj tænauskip og tól til ikki-medisinska lúsafyribygging og -viðgerð. Slíkar íløgur eru viðvirkandi til at minka um lívfrøðiliga váðan, og gera tað møguligt at økja um framleiðsluna á ein burðardyggan hátt við tað, at smoltini eru størri áðrenn tey koma í ringarnar.

Fleiri staðni kring heimin verða royndir gjørdar við aling á opnum havi, og alla staðni vísir tað seg at vera ein avbjóðing. Tó eru móguleikarnir stórir, um tað fæst at bera til. Havbúnaðarfelagið hevur fyrr víst á, at ein háttur at gjørt sær nakrar royndir við hesum í Føroyum hevði verið at loyvt flyting av laks millum ein alifjørð og til og frá opnum havi. Serliga í summarhálvuni kann tað bera til at ala uttanfyri verandi alifirðir, og um tað fæst at rigga eftir ætlan, kann tað eisini vera við til at økja um framleiðsluna á ein burðardyggan hátt.

Ávirkanin av COVID-19

Heimsumfarssóttin í s.v. COVID-19 hevur seinastu tíðina haft stóra ávirkan á føroysku alivinnuna. Eftirspurningurin frá matstovum og gistingarhúsum er minkaður í stórum, tó at eftirspurningurin eftir virkaðum vørum til húsarhaldini samstundis er øktur. Flutningur til fjarskotnu marknaðirnar hevur verið avbjóðandi, og sum heild hevur stór óvissa valdað á marknaðinum.

Støðan hevur haft negativa ávirkan á heimsmarknaðarprísir á laks. Samstundis verður roknað við einari afturgongd í heimsbúskapinum, sum má væntast at ávirka keypiorkuna hjá kundunum.

Marknaðarútlitini eru tí í lýtuni merkt av óvissu, og ávirkanin á føroysku alivinnuna í stóran mun tengd at, nær COVID-19 tiltøkini kring heimin verða sett úr gildi aftur, og dagligdagurin verður meira vanligur aftur í marknaðunum.

Alifeløgini hava sett eina røð av tiltøkum í verk fyri at minka um vandan fyri smittuspjaðing í fyrítøkunum. Framleiðslan hevur eftir umstøðunum gingið væl, hóast tiltøkini gera arbeiðsgongdina minni smidliga.

Lívfrøðiligir váðar

Vinnan hevur framvegis ymsar avbjóðingar. At berjast ímóti fiskalús og sjúkum, so sum sjúkuvandandi ILA og táknusjúku, hevur høga raðfesting. Nýggjar avbjóðingar, sum standast av skiftandi aliumstøðum, fara eisini at koma enn meira í miðdepilin komandi árin.

Feløgini nýta fleiri ymsar hættir at halda lúsatalinum niðri. Umframt at framleiða alsamt størri smolt, nýta feløgini eisini m.a. rognkelsi, feskvatnsviðgerð, mekaniska avlúsing og strategiska plasing av útsetingum. Laksaalarar nýta nú rognkelsi á flest øllum støðum til tess at fyribyrja lús í aliringum. Vit hava staðfest, at hetta hevur minkað munandi um tørvin á øðrum viðgerðum. At nýta rognkelsi í sambandi við laksaaling er lutfalsliga nýtt, so at tryggja teirra trivnað er av alstórum týdningi.

Framleiðsla av rognkelsum til alivinnuna er nú byrjað í Føroyum, partvíst í Nesvík og partvíst í Svínoy.

Føroyar hava millum strangastu veterineru standardar í heiminum. Hesir umfata eina røð av krøvum so sum sjúkuviðgerð og fyribyrjing, eftirlit við fiskalús og flutning. Vit hava eitt vaksandi tal av serútbúnum djóralæknum, lívfrøðingum, umframt hjálparfólkum, sum øll arbeiða fyri betri djóraheilsu-og trivnaði. Vit leita alla tíðina eftir nýggjum hættum at betra trivnaðin, samstundis sum vit virða umhvørvið og varðveita dentin á fólkheilsuna.

Føroyska alivinnan hevur síðan 2004 framleitt laks uttan at nýta antibiotika.

Burðardygd

Matvøruframleiðslan í heiminum er størsta kelda til umhvørvisárin og trýst á mørkini fyri, hvat náttúran megnar. Laksaaling er lutfalsliga nógv burðardyggar enn flest aðrar protein framleiðslur. Føroyskur havbúnaður arbeiðir støðugt við at tryggja, at alingin kann fara fram á burðardyggu grundarlagi, og at menna teir framleiðsluhættir, sum verða nýttir, so komandi ættarlið arva eina náttúru, sum er í betri standi tá vit lata hana frá okkum, enn tá vit finga hana at umsita.

At framleiða hágóðsku, tryggan, føðsluríkan og heilsugóðan laks hevur eisini stóran týðning fyri fólkahélsuna og fyri at ganga føðsluríkum tørvi á mæti uttan óneyðugt árin. Við at seta ein ábyrgdarfullan framferðarhátt í brennidepilin gera vit okkara til, í meiri ella minni mun, at rækka fleiri av heimsmálunum hjá ST fyri burðardyggar menning.

Føroyska alivinnan fær góð skoðsmál frá felagsskapum, sum meta um umhvørvisávirkanina frá ymiskum fiskavørum og geva endabrákarunum tilmæli um, hvørjar fiskavørur tey skulu eta og úr hvørjum londum.

Marknaðarútlit

Heimsframleiðslan av laksi vaks við uml. 7% í 2019 í mun til 2018. Hóast henda vøkstur helt miðal heimsmarknaðarprísurin fyri laksi sær rímuliga væl, tó at hann var eitt vet lægri enn árið fyri. Greiningarfyrirtekan Kontali metir, at heimsframleiðslan av laksi í 2020 væntandi økist uml. 2-4% í mun til í fjør. Orsakað av COVID-19 tiltøkunum er í lýtuni torført at siga nakað um prísingongdina fyri 2020, men higartil er heimsmarknaðarprísurin lækkaður orsakað av COVID-19.

Í 2019 vórðu uml. 17,2 mió. laksasmolt sett út í Føroyum. Hetta er meira enn í 2018, tá umleið 16,9 mió. smolt vórðu sett út. Havast skal eisini havast í huga, at miðal smoltvektin er økt seinastu árin, sum so eisini merkir, at hvørt einstakt smolt er styttri tíð á sjónum. Í 2014 var eitt smolt í miðal í sjónum í 18 mánaðir áðrenn tøku, meðan tað í 2019 var á sjónum í 15,8 mánaðir áðrenn tøku. Miðal smoltstøddin við útsetu

øktist úr 271 g í 2018 upp í 303 g í 2019. Miðal smoltvektin er meira enn tvífaldað síðan 2014.

Kappingarførir karmar

Tað hevur alstóran týdning fyri føroyska alivinnu, at karmarnir at arbeiða undir ikki eru verri enn hjá okkara kappingarneytum.

Føroysku laksaalararnir rinda 5% av einum roknaðum søluvirði til landskassan sum eitt loyvisgjald, tá miðal heimsmarknaðarprísurin er 36 kr/kg ella meira. Tá prísurin er millum 32 og 36 kr/kg, rinda alifeløgini 2,5% av roknaða søluvirðinum til landskassan, meðan tey rinda 0,5%, um prísurin er niðanfyrir 32 kr/kg.

Harumframt rinda fyrítøkurnar og eigarar tess vanligan partafelags- og vinningsbýtisskatt.

Havbúnaðarfelagið hevur víst á, at tað við skipanini við avgjaldi á søluvirði er reellur vandi fyri, at alifyritøkur noyðast at gjalda skatt, hóast virksemið skuldi givið undirskot. Nevndin í Havbúnaðarfelagnum heldur, at skattur eigur at vera rindaður av yvirskotinum, og ikki av umsetninginum, tí so vita fyrítøkurnar, at tær skulu rinda skatt, tá tær forvinna pengar, og ikki tá undirskot er.

Tari

Taraaling er framvegis á byrjanarstöði í Føroyum, og móguleikarnir fyri at kunna vaksa um framleiðsluna hava verið avmarkaðir. Í løtuni eru tvey feløg, sum ala og/ella skera tara.

Umleið 40-45 tons av tara í vátari vekt vórðu skorin og seld tilsamans í 2019. Hetta svarar til umleið 4-4½ tons í turrari vekt. Tað er nakað tað sama sum í 2018, tá 45 tons í vátari vekt vórðu heystað. Tað mesta varð útflutt til ES-lond, til matvøruframleiðslu (ingrediens- og liðugvøra) og til fóður, meðan ein minni partur varð framleiddur og seldur í Føroyum sum turkaðir úrdráttir til matna, bæði til føroyingar og til ferðafólk.

Í desember í 2019 lýsti Heilsufrøðiliga Starvsstovan fimm aliloyvi til tara leys at søkja á útvaldum støðum, og tað hevur væntandi við sær, at framleiðslan kann økjast munandi komandi árin. Heilsufrøðiliga Starvsstovan fer væntandi at taka støðu til innkomnu umsóknirnar áðrenn summarfrítíðina.

Í løtuni finst eingin vistfrøðilig sertifisering til føroyska taraaling. Av somu orsök hevur tað víst seg at vera trupult at selja taraframleiðsluna til teir bestu altjóða marknaðirnar, og kundar verða mistir av hesum ávum. Nú tá taraalingin væntandi fær betri karmar at virka undir, kann spurningurin um vistfrøðiliga sertifisering verða tikin upp aftur.

Innihaldsyvirlit

1. ENDAMÁL HAVBÚNAÐARFELAGSINS	9
2. GONGDIN Í FØROYSKUM HAVBÚNAÐI	10
2.1 FRAMLEIÐSLA	10
2.2 ÚTSETING AV SMOLTI	12
2.3 ÚTFLUTNINGUR	13
2.4 PRÍSIR	13
2.5 BÝTIÐ AV ÚTFLUTNINGI	16
2.6. MARKNAÐIR	17
2.7 BÝTIÐ SEINASTU ÁRINI	18
3. MÁL FELAGIÐ HEVUR ARBEITT VIÐ Í ÁRINUM	19
3.1 ALIRÁÐSTEVNAN	19
3.2. VERKÆTLAN AT LÝSA STØÐUNA HJÁ SJÓSÍLASTOVNINUM	19
3.3. KANNING AV KÚLULAKSI	19
3.4. ÆTLAN FYRI HANDFARING AV SLOPNUM ALILAKSI	19
3.5. MARINE MAMMALS PROTECTION ACT - MMPA	20
3.6. ÚTBÚGVING AV STARVSFÓLKI TIL ALIVINNUNA	20
3.7. MERKING AV ALIBRÚKUM	20
3.8 ALTJÓÐA SAMSTARV	21
3.9. SALMON FROM THE FAROES	21
4. LÓGIR OG KUNNGERÐIR	22
4.1 KUNNGERÐ UM SJÚKUFYRIBYRGJANDI RAKSTUR AV ALIBRÚKUM (RAKSTRARKUNNGERÐIN)	22
4.2 KUNNGERÐIR UM TILLUTAN OG ÚTBJÓÐING AV ALILOYVUM	22
4.3. BROYTING Í LÚSAKUNNGERÐINI	22
4.4. BROYTING Í TADINGARKUNNGERÐINI	22

1. Endamál Havbúnaðarfelagsins

Havbúnaðarfelagið er vinnugreinafelag hjá føroyskum havbúnaði - bæði á sjógvi og á landi. Endamál felagsins er at fremja tey mál, ið eru av felags áhuga fyri limirnar. Uppgávan hjá felagnum er at menna vinnuna í samstarvi við einstøku limirnar, myndugleikar og stovnar, ið varða av føroyskum havbúnaði.

Felagið heldur til í Vinnuhúsinum og hevur felags umsiting við Føroya Arbeidsgevarafelag og onnur vinnufeløg.

Í nevndini í Havbúnaðarfelagnum sita:

Atli Gregersen, Luna/Hiddenfjord

Hans Jákup Mikkelsen, MOWI Føroyar

Regin Jacobsen, Bakkafrost

2. Gongdin í føroyskum havbúnaði

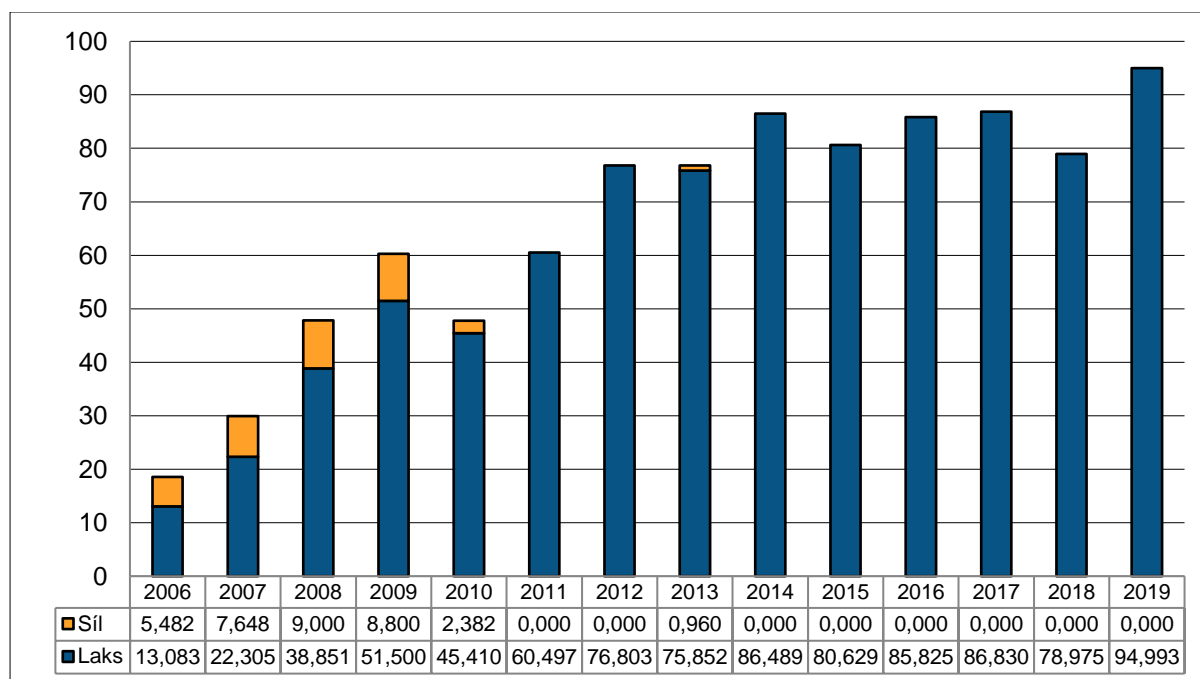
2.1 Framleiðsla

Laksur

Tøkan av laksi í 2019 var uml. 94 tús. tons í livandi vekt, sum er væl meira enn í 2018. Í mynd 1 sæst annars, at framleiðslan í alivinnuni fyrstu árin aftaná kreppuárin øktist munandi, síðani hevur árliga framleiðslan í eitt tíðarskeið á 5-6 ár verið meira støðug, og í 2019 hevur so aftur verið ein vøxtur í framleiðsluni. Tað kann vera tekin um, at stóru íløgurnar í smoltstøðir á landi seinnu árin byrja at síggjast aftur í framleiðslutølunum.

Eins og undanfarin ár vórðu eingi síl tikin í 2019.

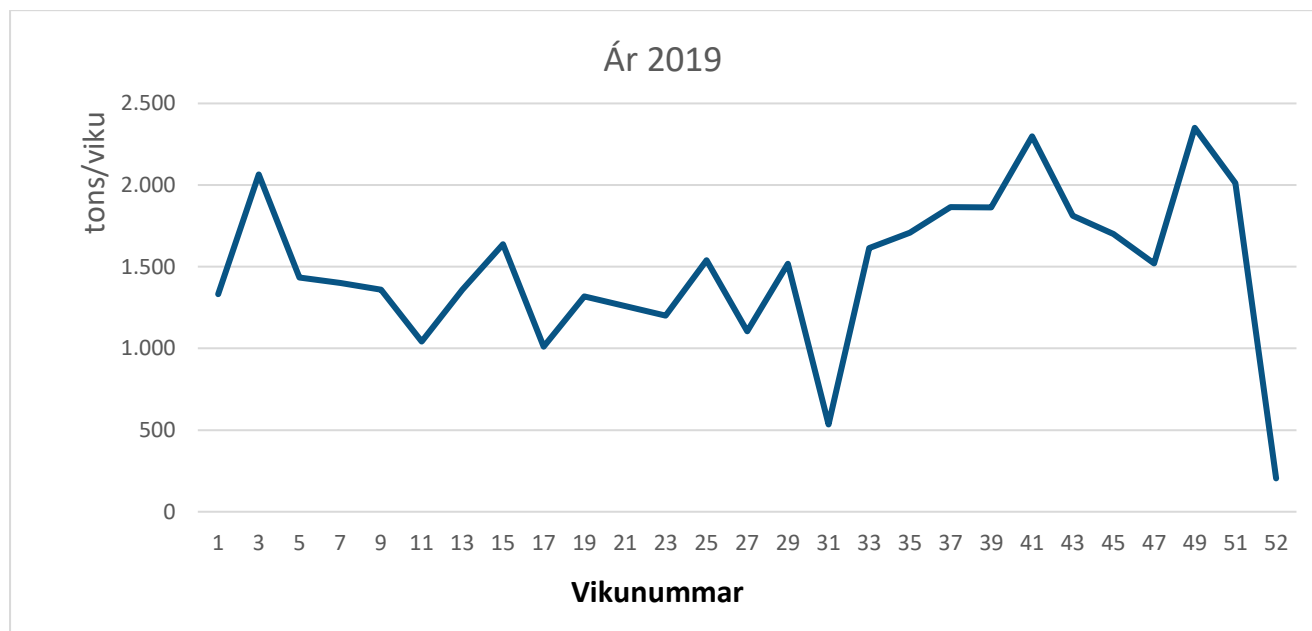
Mynd 1. Tøka av laksi og sílum (rund vekt) 2006-2019

Kelda: Rúni Dam, sp/f Avrik.

Mynd 2 vísir tøkuna av alifiski í kruvdari vekt viku fyri viku í 2019. Her sæst, hvussu tøkan av alifiski býtir seg yvir árið. Seinastu árin hevur nakað meira verið tikið út á heystið, men sum heild er tøkan býtt nokk so javnt út á árið. Tó verður minni tikið á hásumri.

Mynd 2. Tøka av alifiski (tons kruvd vekt) viku fyri viku í 2019

Kelda: Havbúnaðarfelagið

Tari

Tilsamans uml. 40-45 tons av tara í vátari vekt vórðu heystað og seld í 2019. Hetta svarar til umleið 4-4,5 tons í turrari vekt. Tað er nakað tað sama sum í 2017, tá 45 tons í vátari vekt vórðu heystað. Talan er um ymisk sløg av tara.

Tað mesta verður útflutt til ES-lond, til matvøruframleiðslu (granulat og liðugvøru) og til fóður, meðan ein lítill partur varð framleiddur og seldur í Føroyum sum turkaðir úrdráttir til matna, bæði til føroyingar og til útlendsk ferðafólk.

Orsakað av COVID-19 tiltøkunum verður tann parturin sum verður seldur útlenskum ferðafólkum helst sera avmarkaður í 2020.

Heilsufrøðiliga starvsstovan bjóðaði í desember 2019 út 5 loyvi til aling av tara á útvaldum støðum. HFS væntar at verða liðug við viðgerðina av innkomnu

umsóknunum áðrenn sumarfrítíðina. Nú útlit eru til, at taraalarar fáa betri karmar at virka undir, eru eisini útlit til at framleiðslan kann økjast.

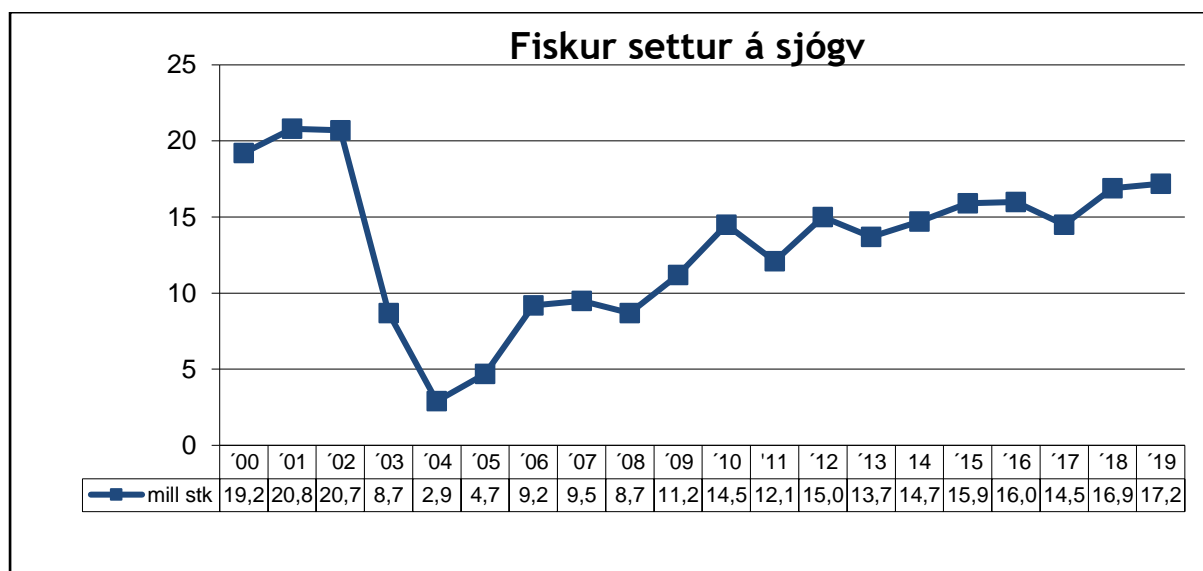
2.2 Útseting av smolti

Mynd 3 vísir útseting av laksi og sílum síðani aldarskiftið. Myndin vísir, at tað seinnu árin hevur verið ein lítil vøkstur í talinum av útsettum smolti, men at vit framvegis seta væl færri smolt á sjógv enn vit gjørdu um aldarskiftið. Útsetingin í 2019 var umleið 17,2 mió. smolt, ein vøkstur á uml. 0,3 mió smolt í mun til 2018. Havast skal eisini havast í huga, at miðal smoltvektin er økt seinastu árin, sum so eisini merkir, at hvørt einstakt smolt er styttri tíð á sjónum. Í 2014 var eitt smolt í miðal í sjónum í 18 mánaðir áðrenn tøku, meðan tað í 2019 var á sjónum í 15,8 mánaðir áðrenn tøku.

Miðal smoltstøddin við útsetu øktist úr 271 g í 2018 upp í 303 g í 2019. Miðal smoltvektin er meira enn tvífaldað síðani 2013, og við teimum íløgum sum eru gjørdar, og framvegis verða gjørdar, í smoltstøðirnar á landi, væntast miðal smoltvektin framhaldandi at økjast í komandi árum.

Síðan 2010 eru eingi síl sett út.

Mynd 3. Útseting av smolti frá 2000 til 2019

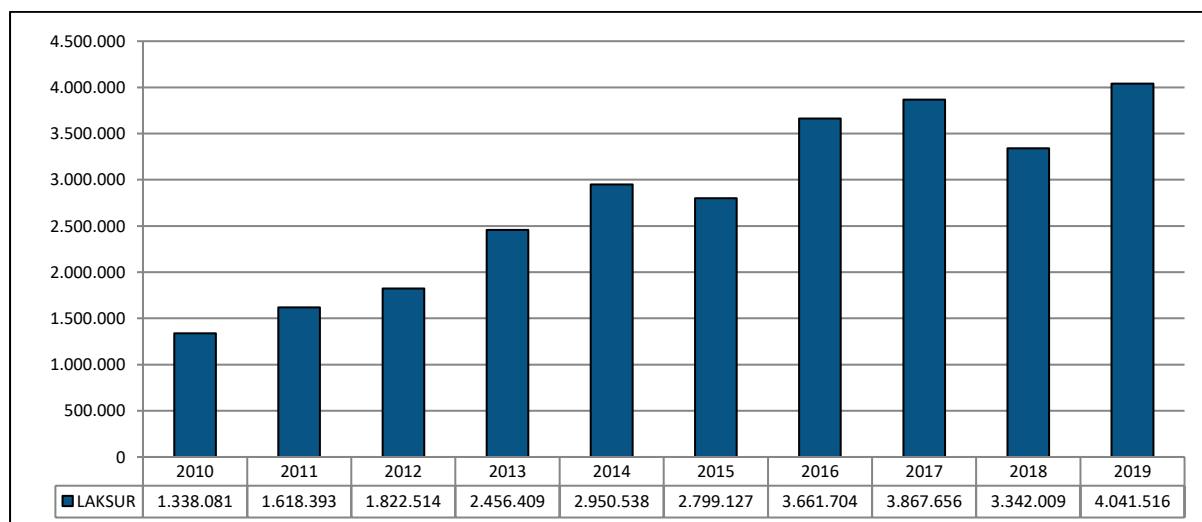
Kelda: Rúni Dam, Sp/f Avrik

2.3 Útflutningur

Útflutningsvirðið av alilaksi var í 2019 góðar 4,0 mia. kr., sum er ein vøkstur á uml. 700 mió kr. í mun til undanfarna ár. Talið á tiknum laksum øktist í 2019 í mun til árið fyrri, miðalvektin var væl hægri, og prísurin helt sær á einum høgum støði.

Tá tað snýr seg um útflutning av alifiski, er seinnu árin í roynd og veru talan um útflutning av laksi. Laksur er í dag størsta einstaka útflutningsvøran hjá Føroyum og laksur frá føroyska havbúnaðinum er knapt helvtin av samlaða virðinum av føroyska fiskavøruútflutninginum.

Mynd 4. Útflutningsvirðið av alifiski frá 2010 til 2019 (1000 kr.)

Kelda: Hagstova Føroya

2.4 Prísir

Marknaðarprísurin á laksi hevur aftur hildið sær á einum høgum støði í 2019. Miðalprísurin á heilum, feskum føroyskum laksi var í 2019 53 DKK/kg, sum er tað sama sum í 2018.

Prísurin hevur seinnu árin verið umleið tað dupulta av tí, hann var í 2012, tá hann var 28 DKK/kg. Miðalprísurin lá í tíðarskeiðnum 2013-2015 nakað omanfyri 40 DKK/kg, men í 2016 fór miðalprísurin tó upp á 55 DKK/kg, og hann hevur hildið sær omanfyri 50 DKK/kg síðani. Eisini prísurin á frystum flaki (laksaportið) hevur hildið sær. Vanliga má roknast við, at ein hækkandi vinningur eisini førir til, at fleiri koma inn á marknaðin, og dríva prísinn niður

móti framleiðslukostnaðinum. Tað hevur tó víst seg at vera torført at hækka framleiðsluna skjótt, tí tað er torført at vaksa munandi um framleiðsluna frá aliøkjunum kring heimin.

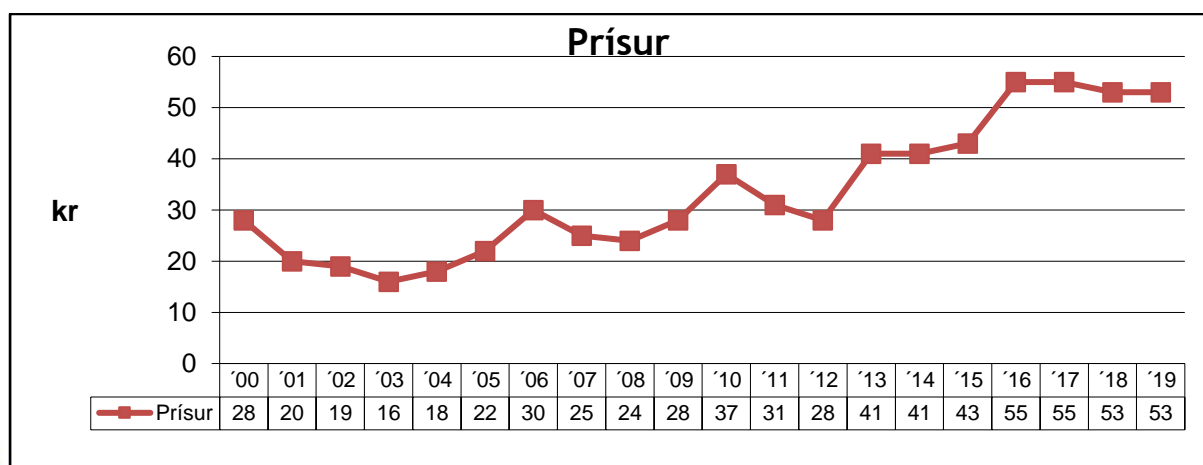
Mynd 5 vísir ein ársmiðalprís á feskum krudum laks frá 2000 til 2019. Sum myndin vísir, eru nakrir prístindar og nakrar prísgrjáiir. Tað sæst eisini, at í 2003 var miðalprísurin fyri feskan føroyskan laks einans 16 kr/kg.

Útlitini fyri marknaðarprísinum komandi árin er tengd at gongdini í útboði og eftirspurningi. Samlaða heimsframleiðslan er serliga tengd at, hvussu tað eydnast at minka um trupulleikan við laksalúsini, sum hevur verið ein avbjóðing um allan heim. Eisini er tað ein spurningur, hvussu skjótt tað fer at ganga at menna aling á landi fram til tøku. Mett verður, at framleiðslan av laks fer at vaksa við uml. 2-4 % í 2020.

Eftirspurningurin eftir laks er sum heild minkaður orsakað av COVID-19 tiltøkunum, og av tí at matstovur, gistingarhús og nógvir stovnar hava verið stongdir, er eftirspurningurin eftir serliga heilum, feskum laks minkaður. Av tí at fólk í stóran mun eta heima, er eftirspurningurin eftir liðugtørurum hinvegin øktur.

Tilsamans merkir hetta, at miðal heimsmarknaðurprísurin fyri árið 2020 væntast at vera væl lægri í mun til 2019. Nær og hvussu skjótt Evropa, USA, Russland og Kina lata samfeløgini uppafur, verður avgerandi fyri prísgrongdina í nærmastu framtíð. Sum heild má tó roknast við einari verri keypiorku hjá kundunum í eina tíð framyvir, orsakað av COVID-19 tiltøkunum.

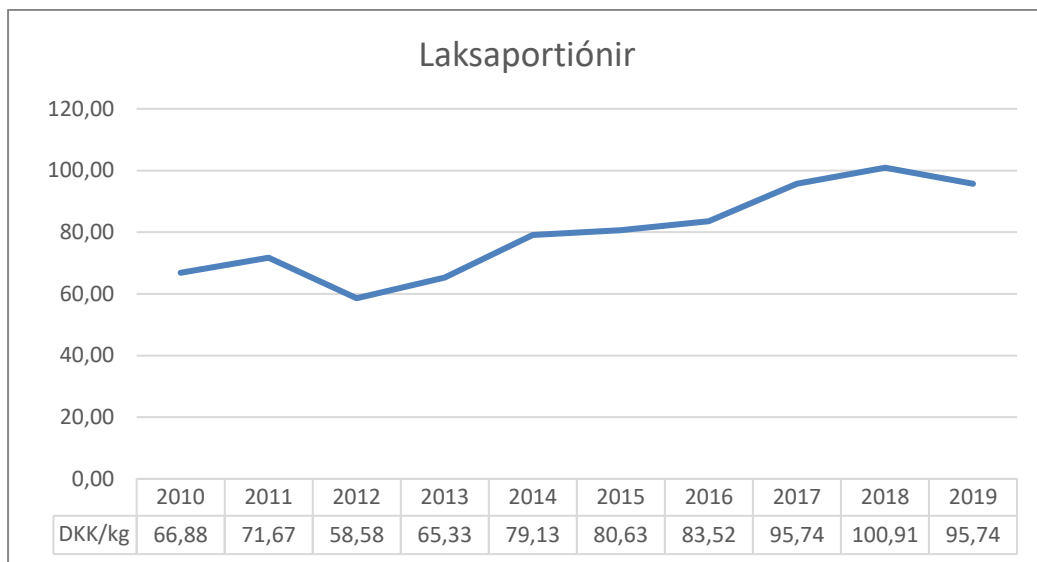
Mynd 5. Ársmiðal prísir á feskum krudum laks (ársins prísir). FOB Føroyar

Kelda: Hagstova Føroya

Miðalprísurin fyri frystar laksaportiúnir í 2019 var uml. 96 DKK/kg, og hevur prísurin verið stabilur seinastu árin. Prísurin á laksaportiónum verður í stóran mun verður ásettur í langtíðarsáttmálum, og tískil er prísurin ofta meira støðugur enn á øðrum laksavørnum.

Mynd 6. Miðalprísur pr. kg av frystum laksaflaki (laksaportiónum) 2010-2019.

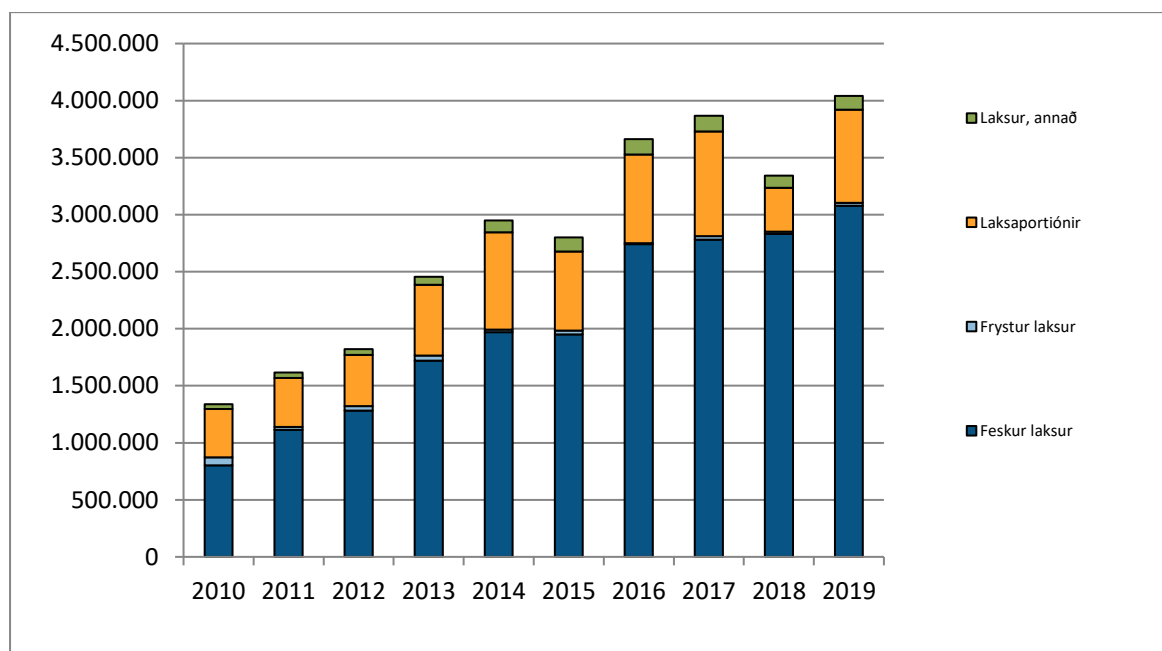

Kelda: Hagstova Føroya

2.5 Býtið av útflutningi

Mynd 7 vísir býtið av útflutninginum í virði frá 2009 til 2018. Nógv tann størsti parturin er framvegis heilur feskur laksur, sum í fjør hevði eitt útflutningsvirði á uml. 3,1 mia. kr. Lítið verður útflutt av heilum frystum laks, meðan útflutningurin av laksaportiόνum hevur verið nokk so stabilur seinnu árin, tó at ein lítil niðurgongd var í útflutninginum av portiόνum í 2018. Hetta er tó økt aftur í 2019.

Mynd 7. Býtið av útflutningi av laksavørum 2008-2017

Kelda: Hagstova Føroya

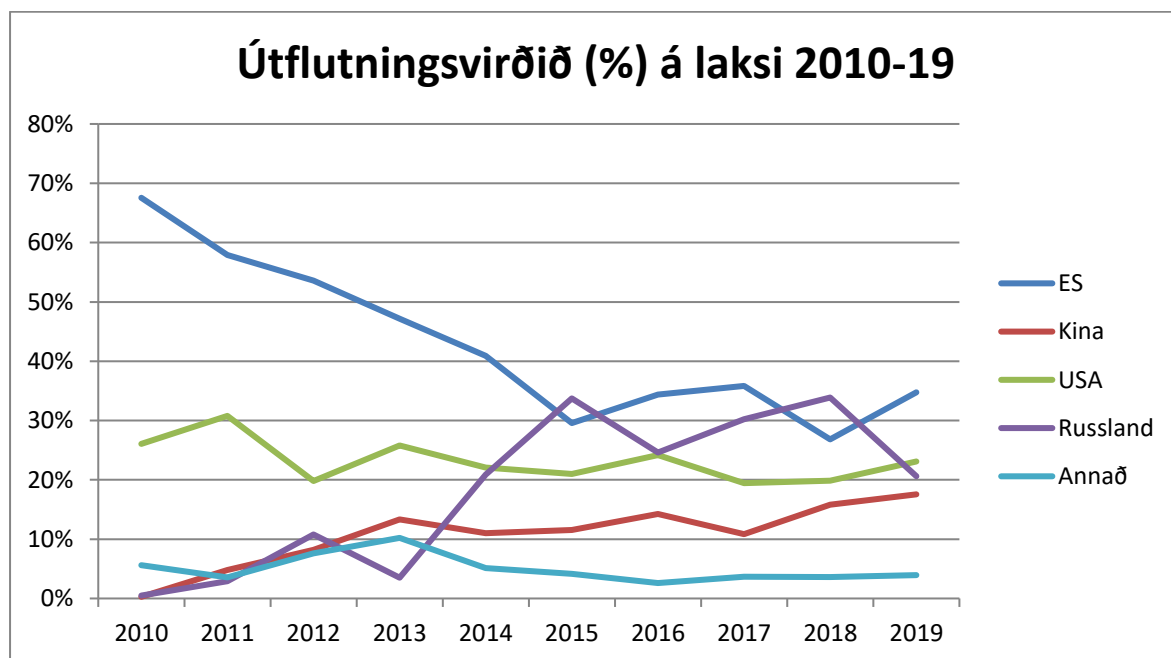
2.6. Marknaðir

Seinastu tíggu árin er hend ein globalisering av føroyskum laksáútlutningi (mynd 8). Frá at hava útflutt 70 % til ES-marknaðin í 2010, er tann lutfalsligi parturin, sum fer til ES, sum heild minkaður, men hevur seinastu árin ligið á einum stabilum støði á umleið einum triðingi av samlaða útflutningvirðinum. ES var í 2019 størsti marknaður fyri føroyskar laksavørur við einum marknaðarparti á uml. 35 %.

Umframt ES eru tað serliga USA, EABS (Russland) og Kina, sum keypa føroyskan laks. Tilsamans fer uml. 96 % av laksáútlutninginum til hesar fyra marknaðirnar.

Frá at hava útflutt lítið og einki til Kina, er landið seinastu 10 árin vorðing ein týðandi keypari av føroyskum laks, og í 2019 fóru knapt. 18 % av føroyska laksáútlutninginum til Kina. USA hevur ligið nokk so støðugt millum 20-30% av laksáútlutninginum, og í 2019 fóru uml. 23% av laksáútlutningnum hagar. Hóast útflutningurin til Russlands hevur verið høgur seinastu árin, minkaði útflutningurin í 2019 nakað, tó at Russland við einum marknaðarparti á sløk 21 % av laksáútlutningsvirðinum framvegis er ein týðandi marknaður.

Mynd 8. Býtið av laksáútlutningi á høvuðsmarknaðirnar 2010-2019

Kelda: Hagstova Føroya.

2.7 Býtið seinastu árin

Niðanfyrir er eitt samlað yvirlit yvir útflutningsvirði, nøgd og prísir fyri ymsu vørurnar, sum laksaalivinnan framleiðir. Tølini eru fyri seinastu tíggu árin.

Talva 1. Útflutningsvirðið fyri ymsu vørubólkarnar frá 2010 til 2019, tús. kr. *

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Feskur laksur	803.161	1.114.851	1.283.654	1.720.921	1.971.084	1.955.213	2.741.263	2.781.094	2.831.989	3.079.375
Frystur laksur	69.508	26.508	40.018	45.235	23.257	34.902	8.390	30.731	18.798	24.448
Laksaportiúnir	423.931	428.702	447.243	618.848	852.652	693.524	777.419	916.661	384.081	815.440
Roykt laksaflak	26	0	0	0	0	0	424	962	2.711**	1.937
Laksur, annað	41.456	48.332	51.599	71.406	103.545	120.930	134.209	138.208	104.430	120.316
Tilsamans	1.338.081	1.618.393	1.822.514	2.456.409	2.950.538	2.804.570	3.661.704	3.867.656	3.342.009	4.041.516

Talva 2. Útflutningsnøgdin fyri ymsu vørurnar frá 2010 til 2019, tons *

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Feskur laksur	21.541	35.595	45.098	42.312	47.588	45.454	49.854	50.340	53.562	58.461
Frystur laksur	1.778	747	1.483	1.204	611	983	194	560	376	515
Laksaportiúnir	6.339	5.982	7.634	9.473	10.775	8.601	9.308	9.574	3.806	8.517
Roykt laksaflak	0	0	0	0	0	0	4	9	123**	19
Laksur, annað	4.037	3.977	4.881	5.922	7.918	7.189	1.918	1.827	1.454	1.689
Tilsamans	33.695	46.300	59.096	58.911	66.891	62.228	61.277	62.310	59.321	69.201

Talva 3. Miðal útflutningsprísir fyri ymsu vørurnar frá 2010 til 2019, kr/kg. *

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Feskur laksur	37,29	31,32	28,46	40,67	41,42	43,02	54,99	55,25	52,87	52,67
Frystur laksur	39,09	35,49	26,99	37,56	38,07	35,50	43,18	54,89	49,97	47,43
Laksaportiúnir	66,88	71,67	58,58	65,33	79,13	80,63	83,52	95,75	100,91	95,74
Roykt laksaflak	256,00	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	117,81	106,89	22,01**	102,49
Laksur, annað	10,27	12,15	10,57	12,06	13,08	16,82	69,98	75,64	71,85	71,24
Tilsamans	39,71	34,95	30,84	41,70	44,11	45,07	59,76	62,07	56,34	58,40

Kelda: Hagstova Føroya

* Orsakað av einari broyting í uppgerðarháttinum, kunnu tølini áðrenn 2016 ikki uttan víðari sammetast við tølini í 2016 og seinni

** Feilur er í skrásetingunum hjá TAKS/Hagstovuni av royktum laksaflaki í 2018. Talvan verður broytt, tá Hagstovan hevur rættað tølini.

3. Mál felagið hevur arbeitt við í árinum

Her er ein stutt frágreiðing um nøkur mál, ið nevndin hevur arbeitt við seinasta árið.

3.1 Aliráðstevnan

Havbúnaðarfelagið skipar á hvørjum ári fyri aliráðstevnu, sum tey seinastu árinum hevur verið hildin á Hotel Føroyum. Ráðstevnan er vorðin fastur táttur í virkseminum hjá Havbúnaðarfelagnum. Ætlanin við Aliráðstevnuni er at førleikamenna starvsfólkið innan havbúnaðin, og at geva starvsfólkunum og fólki við áhuga í havbúnaði móguleika at hittast og netverka.

Miðað verður eftir at hava eina fjølbroytta skrá, so allir luttakararnir kunnu fáa okkurt burtúr teimum fyrilestrum, ið verða hildnir. Aliráðstevnan var aftur í ár sera væl vitjað við omanfyri fýra hundrad gestum. Umframt at gera status fyri framleiðsluna í 2019, snúði stórus partur av framløgunum seg um úrslit frá granskingarverkætlanum innan aling, serliga í Føroyum, men nakrir útlenskir fyrilestrar vóru eisini.

Framløgurnar frá Aliráðstevnunum farnu árinum eru at finna á heimasíðuni hjá Vinnuhúsinum www.industry.fo

3.2. Verkætlan at lýsa støðuna hjá sjósílastovninum

Havbúnaðarfelagið tók í 2018 stig til eina verkætlan, sum hevur til endamáls at lýsa støðuna hjá føroyska sjósílastovninum. Avtala er gjørd við P/F Fiskaaling um at útinna verkætlanina, og fevnir arbeiðið m.a. um at skráseta og kanna smoltið, sum fer á sjógv, og at kanna støðuna hjá vaksnum sjósílum á sjónum. Støða verður á hvørjum ári tikið til framhald av verktælanini.

3.3. Kanning av kúlulaksi

Kúlulaksur er staðfestur í føroyskum firðum, og laksafiskarar hava fingið onkran kúlulaks. Havbúnaðarfelagið tók stig til at kanna støðuna viðv. kúlulaksi undir Føroyum. P/F Fiskaaling hevur útint verkætlanina fyri Havbúnaðarfelagið.

3.4. Ætlan fyri handfaring av slopnum alilaksi

Í sambandi við, at tað á heysti 2018 varð staðfest stór nøgd av alilaksi í Leyná og aðrastaðni, tók Havbúnaðarfelagið stig til at gera eina ætlan fyri, hvussu slíkar støður skulu handfarast framyvir. Ætlanin byggir partvíst á tær royndir, sum man fekk í sambandi

við arbeiðið at fanga slopna alifiskin og fáa hann til høldar. Ætlanin er samtykt av nevndini í Havbúnaðarfelagnum, og er send laksaalifeløgnum og interessentum.

3.5. Marine Mammals Protection Act - MMPA

Amerikanskir myndugleikar hava sett krav um, at øll lond, sum vilja útflyta fiskavørur til USA eftir 1. Januar 2022 skulu hava eina váttan um, at teirra reglur um verju av havsúgdjórum í sambandi við fiskiskap og aling eru sambærlicar við amerikansku reglurnar. Tað er tí neyðugt hjá føroyskum myndugleikum at fáa eina slíka váttan, um føroyskar fyritøkur framhaldandi skulu útflyta fiskavørur til USA aftaná 1. Januar 2022.

Uttanríkis- og Mentamálaráðið hevur yvirskipaðu ábyrgdina av málinum. Bólkur við umboðum úr Uttanríkis- og Mentamálaráðnum, Fiskimálaráðnum, Havbúnaðarfelagnum og Havstovuni samskipar arbeiðið.

Sum ein partur av arbeiðinum at liva upp til krøvini í MMPA, hevur Løgtingið samtykt lógaruppskot um at banna tøku av kópi frá 1. Januar 2021.

Amerikanskir myndugleikar hava gjørt eina heimasíðu, har útlenskir myndugleikar skulu skráseta upplýsingar um teirra aling og fiskiskap. Talan er um rættiliga umfatandi skrásetingar, og Havbúnaðarfelagið samstarvar við føroysku myndugleikarnar um skrásetingarnar.

3.6. Útbúgving av starvsfólki til alivinnuna

Havbúnaðarfelagið hevur heitt á Yrkisútbúgvingarráðið um at seta á stovn eina yrkisútbúgving innan aling, og hevur Yrkisútbúgvingarráðið tikið væl ímóti áheitanini. Yrkisdepilin hevur boðað frá, at ein arbeiðsbólkur verður settur at fyrireika útbúgvingina, og Havbúnaðarfelagið fer at luttaka í arbeiðsbólkinum, ætlandi saman við umboðum frá alifeløgnum og Yrkisdeplinum, sum hevur verkætlanarleiðsluna.

3.7. Merking av alibrúkum

Felagið hevur tikið upp spurningin við myndugleikarnar um merking av alibrúkum, serliga í mun til at fáa AIS-merkt alibrúk. Í løtuni kanna myndugleikarnir hvørt tað eru danskir ella føroyskir myndugleikar, sum hava kompetensu at áseta reglur um AIS-merking av alibrúkum.

3.8 Altjóða samstarv

Havbúnaðarfélagið er limur í altjóða felagsskapunum ISFA (International Salmon Farmers Association). Fastir fundir eru hálvárliga, og luttekur Havbúnaðarfélagið á hesum fundum, í tann mun tað er praktiskt møguligt. Harumframt eru online fundir eftir tørvi.

3.9. Salmon from the Faroes

Felagið eigur og rekur heimasíðuna Salmon from the Faroe Islands (www.salmon.fo). Tað koma javnan fyrispurningar um feroyskan havbúnað gjøgnum hesa síðuna, bæði frá keyparum og frá endabrúkarum. Fyrispurningarnir kunnu í stórum býttast í tvey: Fyrispurningar um keyp av feroyskum laksi og fyrispurningar um, hvussu framleiðslan er skipað. Undir hesum síðsta eru eitt nú fyrispurningar um fóður, heilivágsnýtslu, ymisk úrslit frá yvirvøkskipanum o.s.fr. Í hesum sambandi er tað ein stórur fyrimunur fyri feroyskan havbúnað at kunna vísa á, at einki antibiotika verður nýtt, og at fóðrið er non-GMO. Ætlanin er at dagføra hesa heimasíðuna í næstum.

4. Lógir og kunngerðir

Síðan seinasta aðalfund eru hesar lógir og kunngerðir, ið hava týðning fyri alivinnuna, settar í verk ella hava verið til viðgerðar:

4.1 Kunngerð um sjúkufyribyrgjandi rakstur av alibrúkum (rakstrarkunngerðin)

Heilsufrøðiliga Starvsstovan tók í 2019 saman við Uttanríkis- og Vinnumálaráðnum stig til at endurskoða rakstrarkunngerðina. Rakstrarkunngerðin er bulurin í lóggávuni, sum skal fyribyrgja sjúkur og smittuspjaðing í alingini, so talan var um týðandi endurskoðanararbeiði.

Havbúnaðarfélagið luttók sum hoyringsspartur og luttók á fleiri fundum, og sendi inn hoyringssvar. Kunngerðin varð lýst 14. Juni 2019.

4.2 Kunngerðir um tillutan og útbjóðing av aliloyvum

Síðuleypandi við arbeiðinum við rakstrarkunngerðini, hevur Uttanríkis- og Vinnumálaráðið eisini arbeitt við tveimum øðrum kunngerðum, ávíkavist kunngerð um tillutan og kunngerð um útbjóðing av aliloyvum.

Kunngerðin um tillutan av aliloyvum skipar loyvisvirksemið kring tillutan av aliloyvum. M.a. verður ásett, hvørjar firðir, tað ber til at fáa aliloyvi til. Eisini verður ásett, hvørjir upplýsingar skulu fylgja við einari umsókn um aliloyvi.

Kunngerðin um útbjóðing skal lesast í samanhang við kunngerðina um tillutan av aliloyvum. Kunngerðin um útbjóðing snýr seg í høvuðsheitum um útbjóðing av nýggjum aliloyvum. Kunngerðirnar vórðu lýstar 14. Juni 2019.

4.3. Broyting í lúsakunngerðini

Við kunngerð frá 15. juli 2019 varð kunngerðin um yvirvøku og tálming av lúsum á alifiski (lúsakunngerðin) broytt. Við kunngerðini varð markið fyri tal á vaksnum kvennlúsum stigvíst lækkað, eins og aðrar herðingar vórðu gjørdar í kunngerðini.

4.4. Broyting í taðingarkunngerðini

Við kunngerð nr. 11 frá 18. Februar 2020 varð taðingarkunngerðin broytt, so ein kommuna kann geva tíðaravmarkað undantaksloyvi til at taða uttanfyri vanliga taðingartíðarskeiðið.